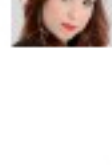

קינג ליר

"בסוף המערכה הראשונה התחלתי להרגיש פרפורים, הרגשתי שאם אני נכנסת לבמה אני נופלת" • 56 שנים אחרי שעלתה על בימת "הבימה", ליר קינג נאלצה להפסיק את "המלך ליר" באמצע • אבל ההצגה חייבת להימשך, ומחרומו גיל (כמעט) 89 היא היא נוטלת לראשונה את שרביט הבימוי

מאיה כהן //

פורסם ב: 22.09.2018 20:54 | עודכן ב: 22.09.2018 23:57 | 4

"המקצוע מחייב לדבר גם עם צעירים ואני מאוד שמחה על זה". ליר קינג ב"הבימה"

// צילום: אפרת אשר

"המערכה הראשונה הסתיימה ואני נטפתי מים. אני לבושה בהצגה הזאת בבגדים כבדים וגם מאוד התרגשתי. התחלתי את ההצגה עם המון כוח, וכנראה התאמצתי יותר מדי והתחלתי להרגיש דפיקות לב, פרפורים וחוסר נשימה.

"בהפסקה בין המערכות הרגשתי שאני לא יכולה לחזור לעצמי. נתנו לי מים, ועוד מים, הרגשתי שכל הגוף כואב לי, הגעתי עד לכניסה לבמה והבנתי שאני לא יכולה להיכנס. המשכתי לחדר הצדדי של העובדים ליד הבמה, המערכה השנייה כבר התחילה, וכשהתקרב רגע הכניסה שלי לבמה הרגשתי שלא אעמוד בזה, שאם אני נכנסת לבמה אני נופלת. אמרתי את זה למלבישה, שמיד רצה והודיעה למנהלת ההצגה. היא נבהלה ולא ידעה אם לעצור או לא, אז היא התקשרה לאודל"ה (פרידמן), מנכ"לית תיאטרון הבימה; מ"כ) שהגיעה מייד וקיבלה החלטה לעצור את ההצגה".

לראשונה זה 56 שנים, מאז שעלתה על במת התיאטרון הלאומי "הבימה", נאלצה השחקנית וכלת פרס ישראל ליר קינג להפסיק הצגה באמצע. מי שמכונה הגברת הראשונה של התיאטרון הישראלי נילתה בחודש שעבר שגם למנטרה המקודשת "the show must go on" יש יוצא מן הכלל לאחר שחשה ברע במהלך ההצגה "המלך ליר" בביכובה, והדרמה האמיתית נדדה ממרכז הבמה אל מאחורי הקלעים.

"זה בחיים לא קרה לי", היא ממשיכה לספר על אותם רגעים דרמטיים, "שכבתי בחדר העובדים ואנשי הבימה קראו למד"א. ביקשתי שיקראו גם לרופא האישי שלי, שהגיע ממש מהר. למחרת הלכתי לבית החולים שיבדקו את הלב, בגלל הפרפורים, וקיבלתי תרופה מיוחדת כדי שזה לא יחזור על עצמו. בעיקר הרגשתי עד כמה אני מצטערת שאכזבתי. אני לא רגילה לדברים כאלה, הקהל בא, השקיע, ושלחו אותו הביתה? שמעתי שאחרי שהודיעו שההצגה מופסקת עמדו ומחאו לי כפיים.

"הריעו לי מבלי שאשחק (צוחקת)...), והאמת היא שלאורך השנים אני מקבלת כזאת אהבה מהקהל ואני לא יודעת איך להסביר עד כמה זה שווה שהקהל אוהב אותך כל כך. גם בבית החולים, כשבאתי לבדיקות, ניגשו אלי אנשים ורופאים ואמרו לי עד כמה הם שמחים לראות אותי. החברים שלי הקיפו אותי, הקהל שלי חיבק אותי, הטלפונים לא הפסיקו לצלצל, מה עוד אני יכולה לבקש?"

• • •

קינג היא לוחמת ותיקה בג'ונגל של התיאטרון, ודי מהר הבהירה שגם בקרב הזה היא מתכוונת לנצח. 24 שעות של מנוחה נדרשו לה - שגם להן הסכימה רק בהוראת הרופא - ולמחרת התייצבה בתיאטרון והתחילה חזרות להצגה חדשה. בכלל, המילה "חדש" היא מוטיב חוזר בחייה בתקופה האחרונה, ורגע לפני שימאלה לה 89 שנים, הגברת הראשונה של התיאטרון לא מפחדת מהרפתקאות חדשות, מסיכונים ומשיכונים - רק אל תיתנו לה להשתעמם.

ההרפתקה הראשונה שאליה יצאה השנה היא ללא ספק "המלך ליר", מהתפקידים ששחקנים מוסמכים נגלים ושחקניות יכולות רק לחלום עליהם. הלחץ וההתרגשות, שמגיעים באופן אוטומטי עם כל הצגה חדשה, קיבלו הפעם ממד חדש כשהצטרפה אליהם אימת הסקסט השייקספירי בהצגה שסובבת סביב דמות המלך. קינג, שנענתה לאחד האתגרים הכי מורכבים בקריירה שלה, מודה שהדרך לא היתה פשוטה ושעדיין יש על מה לעבוד.

"בשנות ה־80 שיחקתי את השייקספיר הראשון והאחרון שלי עד היום", היא מספרת, "זה היה ב'המלט', משה בקר היה הנסיך המלט ואני הייתי גטרוד. אני מודה שברגע הראשון כשהציעו לי את המלך ליר - נבהלתי. לא ידעתי מה להגיד, נשארתי המומה.

"ואז הגיעה השאלה, איך את תעמדי בזה? מי את שפתאום חושבים שאת יכולה לעשות את זה? התהליך כולו היה לא פשוט והמחשבה עליו לוותה בספקות. במקביל, כל הזמן אנשים סביבי אמרו לי עד כמה הם חושבים שזה רעיון נפלא ואני לא הבנתי למה כולם מתלהבים וחושבים ככה, הבנתי שהם רואים אותי בתור התפקיד הזה, ואמרתי לעצמי, לויא, תחשבי, אם כולם חושבים שתהיי נהדרת אז אולי באמת הכישרון שלך יכולים להתאים.

"הרגשתי עד כמה אני מצטערת שאכזבתי. הקהל בא, השקיע, ושלחו אותי הביתה?".

קינג ב"המלך ליר" // צילום: ז'ארא אלון

"ואז חשבתי קצת על המחזה והבנתי שאני בעצם לא חייבת לחשוב על המלך ליר כעל גבר, אלא כעל אישה. בעיקר בעידן שלנו, שבו נשים לוקחות על עצמן תפקידים שבמשך שנים דורות רבים ייעדו לגברים בלבד. שייקספיר כתב גם תפקידים לנשים, ואולי למרות שהוא כתב את ליר כגבר אני יכולה למצוא סאבטקסט? אולי הוא חשב במקביל שאישה יכולה לעשות את זה באותה המידה? הרי הפגיעות האבהיות או האמהיות היא אותה פגיעות, גם אב וגם אם נפגעים באותה המידה מכפיות הטובה של הילדים (ליר נפגע מבנותיו שלא מתייחסות אליו כפי שציפה שתתייחסנה לאחר שחילק ביניהן את ממלכתו; מ"כ).

"אני חושבת שבתוכנו, באופן מתמיד, יש אלמנטים של גברים ושל נשים גם יחד. אז החלטתי שאני רוצה להעמיד את עצמי במבחן, וככל שעבדתי יותר על העניין של כפיות הטובה ועל ההשפלה של השליט או השליטה, אב או אם, השתכנעתי יותר. עכשיו, כשאני משחקת את ליר, אני בכלל לא חושבת אם אני גבר או אישה".

ובכל זאת, את מדברת בלשון זכר.

"נכון, אבל אני מתייחסת לתפקיד ובכלל לא מרגישה שאני מדברת בלשון זכר. ככל שאני נכנסת יותר לתפקיד אני פחות מרגישה את זה. אני עסוקה עם העלבון, עם ההשפלה, עם המחשבה עד כמה בן אדם יכול לקבל את המכות האלה. עד כמה אנחנו כבני אדם, אישה או גבר, יכולים לקבל את המכות האלה. ואני חושבת שאנחנו יכולות, לא רק גברים יכולים, גם נשים יכולות".

לצד קינג יש ב"המלך ליר" קאסט נכבד ביותר, הכולל את איצ'ו אביטל, יבגניה דודינה, מיקי פלג-רוטשטיין, רינת מסטוב, נורמן עיסא, יגאל שדה, רותם קינן, אלכס קרול, נתי רביץ, מורדי גרשון, בן יוסיפוביץ' ועוד, כשעל כולם מנצח הבמאי גדי רול.

עד כמה השפה השייקספירית היוותה אתגר בעבודה על התפקיד?

"הפחידו אותי מאוד הסגנון שבו המחזה הזה כתוב והשפה שלו, ואני כבר לא מדברת על הכמות העצומה של הטקסט. זו שפה קצת אחרת, שבשנים האחרונות בים במדינה, למשל סמרקנד וטשקנט, וכשסיימתי שם את הלימודים, השפה הרוסית נשארה לי בראש ובאזניים. אני מדברת רוסית שוטפת, אבל פה ושם אני יכולה לשכוח פתאום איזו מילה או מזכירים לי. זו הפעם הראשונה שאני משחקת ברוסית ואני חושבת שזה ניסיון שיעשה לי טוב".

המחזה יעלה ב"הבימה" כמחזה מוזיקלי דו־לשוני, בבימויו של משה קפטן, כשהזמרת דיקלה תשיר לראשונה בתיאטרון. קינג תגלם את אמה המאמצת של מארינקא, הצעירה הנוצריה שמפתחת יחסי אהבה עם השכן היהודי שמעבר לגדר, יחסים שמראש יועדו לכישלון בעידן שבו הגדר הפרידה לא רק בין בתים, אלא גם בין תפיסות עולם ותרבויות. עידן שנמשך, אולי, גם היום.

"את כל מלחמת העולם השנייה העברתי ברוסיה", נזכרת קינג, "נשלחתי לבית ספר רוסי ושם למדתי מגיל 10 עד גיל 16. נסעתי עם הוריי למקומות רבים במדינה, למשל סמרקנד וטשקנט, וכשסיימתי שם את הלימודים, השפה הרוסית נשארה לי בראש ובאזניים. אני מדברת רוסית שוטפת, אבל פה ושם אני יכולה לשכוח פתאום איזו מילה או מזכירים לי. זו הפעם הראשונה שאני משחקת ברוסית ואני חושבת שזה ניסיון שיעשה לי טוב".

בעידן האינסטנט, הקהל הישראלי בשל להצגה כמו "המלך ליר"? לשייקספיר למיטיבי לכת?

"אני חושבת שהקהל הישראלי בשל להכל, וודאי שיש קהל רב שאוהב את שייקספיר ורוצה לראות מחזות שלו. היה פה פסטיבל שייקספיר ואנשים באו בכל ערב. נכון שזה אולי לא מתאים לכולם, אבל שום הצגה לא מתאימה לכולם. קחי למשל את מחזות הזמר, שמצליחים מאוד, ויש רבים שלא אוהבים את ה'ואנר הזה. כל הצגה עומדת מחדש למבחן הקהל".

• • •

לאחר שצלחה לראשונה דמות של מלך, בימים אלה מתפנה קינג לאתגר ראשוני חדש, כשהפעם היא מחליפה את השפה השייקספירית בשפה הרוסית, אחת משבע השפות שהיא דוברת באופן שוטף, במחזה "מאחורי הגדר" שכתב עידו ריקלין ומבוסס על סיפורו המוכר של חיים נחמן ביאליק.

המחזה יעלה ב"הבימה" כמחזה מוזיקלי דו־לשוני, בבימויו של משה קפטן, כשהזמרת דיקלה תשיר לראשונה בתיאטרון. קינג תגלם את אמה המאמצת של מארינקא, הצעירה הנוצריה שמפתחת יחסי אהבה עם השכן היהודי שמעבר לגדר, יחסים שמראש יועדו לכישלון בעידן שבו הגדר הפרידה לא רק בין בתים, אלא גם בין תפיסות עולם ותרבויות. עידן שנמשך, אולי, גם היום.

"את כל מלחמת העולם השנייה העברתי ברוסיה", נזכרת קינג, "נשלחתי לבית ספר רוסי ושם למדתי מגיל 10 עד גיל 16. נסעתי עם הוריי למקומות רבים במדינה, למשל סמרקנד וטשקנט, וכשסיימתי שם את הלימודים, השפה הרוסית נשארה לי בראש ובאזניים. אני מדברת רוסית שוטפת, אבל פה ושם אני יכולה לשכוח פתאום איזו מילה או מזכירים לי. זו הפעם הראשונה שאני משחקת ברוסית ואני חושבת שזה ניסיון שיעשה לי טוב".

המחשבה לביים עברה לי בראש הרבה פעמים, ותמיד אמרתי שאני מוכנה לעזור לבנות תפקיד". קינג // צילום: אפרת אשר

אתגר נוסף שאותו לקחה על עצמה קינג לאחרונה הוא הבימוי, כשלארשונה היא תהיה זו שמחלקת הוראות למי שעומד על הבמה.

להרפתקת הבימוי הראשונה שלה צללה קינג כהמשך לקשר אישי שנוצר בינה לבין רועי הורוביץ, שחקן ובמאי שזו עבודתם השביעית יחד. הורוביץ בייס את קינג בהצגות ב"הבימה" ("לא ביום ולא בלילה" ו"משהו טוב"), בעברו תיאטרון ובהצגה נוספת בשם "ריבעייה" של תיאטרון הספרייה.

כעת מתהפכים התפקידים, והיא זו שמחלקת לו את הוראות הבימוי בהצגת היחיד "אוטוטו זוכה בלוטו" מאת נארי מקנייר, שאותה תרגם הורוביץ ותעלה במסגרת המרכז לתיאטרון עכו (הצגה ראשונה ב־18.10 בעונ).

המחזה, שמבוסס על סיפור אמיתי של סבו של המחבר, מגולל סיפור על אדם שזוכה בענק בלוטו ומחליט להמר על חייו - ועל כל הקופה.

"רועי הוא גם במאי ויודע לבנות תפקיד, אבל זה תמיד טוב שיש עין נוספת, במאי שיגיד 'את זה כן ואת זה לא', ופה אני נכנסת לתמונה", אומרת קינג.

"מכיוון שעבדנו יחד הרבה והוא ראה איך דברים זורמים אצלי, הוא רצה שאביים אותו ואני חושבת שאני יכולה לעזור לו. הוא העריך מייד את הניסיון שלי ומאוד הלך אייתי כבמאי ולא בלבד לי את המוח, ועכשיו זה הזמן שלו להקשיב לי", היא צוחקת.

הרפתקת הבימוי השנייה של קינג מתרחשת מעבר לים, למרות שחזרות היא מקיימת כאן, בלבנט. הפעם מדובר בהצגת יחיד שמבצעת ערגה נץ בשם "הילד מאחורי העיניים", מונודרמה שכתבה נאוה סמל וז'ל, המגוללת מונולוג של אמה לילד עם תסמונת דאון בבוקר היום האחרון שלו ללימודים, רגע לפני שהוא הולך לראשונה לבית הספר.

נץ, החיה כבר 30 שנה בהולנד, מפיקה ומביימת סרטים דוקומנטריים ומפיקה גם אירועי תרבות לקהילה הישראלית בהולנד, כמו גם לקהל ההולנדי. חלק מפעילותה מתבצעת במסגרת עמותת "קלעת עקנים". למזה הרי הבמאי ועוזר הבמאי היו בונים יחד עם השחקנים את התפקידים, ואת זה חלדו ויעקלהו בר.

ההצגה תעלה במסגרת מופע מחווה לנאוה סמל, שיתקיים כחלק מפרויקט "קצת רבות" של עמותת "אחתי בענן" בסוף נובמבר ובתחילת דצמבר, בנוכחות ובהנחיית נעם סמל באמסטרדם ובהאג. אחת ההצגה תצקיים פאנל בהשתתפות שלוש שחקניות מהעולם הפופולרי, הילד מאחורי העיניים" בארצותיהן - טורקיה, אלסקה והולנד - ובפאנל תהיה כמובן גם התייחסות ליצירותיה של סמל.

"הייתי בקשר עם נאוה סמל כי שיחקתי בהצגת יחיד לילדים על פי סיפור שהיא כתבה לפני המון שנים לניסה לוקה", אומרת קינג, "לצערי הייתי אז עסוקה מאוד ולא הצלחתי לרוץ באמת כמו שרציתי עם ההצגה הזאת, ומאוד התחשק לי לחזור לנאוה ולמילים שלה. הסיפור הזה יפה ומרגש, ולכן הסכמתי לקחת אותו כמשימה. ידעתי שטקסט של נאוה אני רוצה לביים".

• • •

את עושה לאחרונה הרבה דברים בפעם הראשונה. מאיפה מגיע הצורך בגיוון?

"אני חושבת שזה לא מגיע ממקום של לגוון, אלא פשוט כי פנו אלי והציעו את ההצגה הנכונה. ככה הגיע גם הבימוי. התחייבתי לשני פרויקטים, ומבחינתי לא לקחתי על עצמי מחזה גדול, אלא סיפור. אני לא בונה את כל ההצגה, כי לביים הצגה שלמה זו התחייבות אחרת. המחשבה לבנים עברה לי בראש הרבה פעמים, ותמיד אמרתי שאני מוכנה לעזור לבנות תפקיד אבל לביים הצגה שלמה לא רציתי אף פעם, כי צריך להיות מוכן לזה. ברוסיה, כשנסעתי עם הוריי ששיחקו בתיאטרון, ראיתי איך הבמאי ועוזר הבמאי היו בונים יחד עם השחקנים את התפקידים, ואת זה אני כן אוהבת".

יש נשים בגילך שהיו מעדיפות לנוח, בעוד את לא מפסיקה לחדש ולהמציא את עצמך. מאיפה האנרגיות והשובבות הזאת?

"אני חושבת שזה שגדלתי במלחמת העולם השנייה גרם לכך שבאישוהו מקום לא חוויתי את הילדות ואת ההתבגרות שלי באופן מלא. הכל נדחק הצידה בגלל הקשיים הקיומיים. הילדות ברחה לי, ברחה ממני, וגם ההתבגרות. החיים שלי בעצם התחילו בגיל 17 או אפילו 18, כשהתחלתי לצאת עם צבי (צבי שטולפר, בעלה של קינג, שהלך לעולמו לפני 20 שנה; מ"כ). הייתי נאיבית וילדותית, וכנראה כל הדברים האלה נשארו בתוכי. כנראה שלא הזדקנתי מהר מאוד..."

זה שאת מקיפה את עצמך באנשים צעירים ויש לך המון חברים צעירים, אולי גם משאיר אותך כזאת בעצם?

"האמת היא שכל הדברים האלה קורים בלי שאחשוב עליהם. קודם כל יש את זה שאני נמצאת בתיאטרון, מקום שבו אם את רוצה או לא את נתקלת באנשים צעירים. חוץ מזה, זה כנראה האופי שלי. אנשים מכירים אותי ומדברים איתי ואני חושבת שהם לא מרגישים שהם מדברים עם בן אדם זקן. גם המקצוע הזה משאיר אותך צעירה וערה במובן מסוים. הפגישה בכל יום עם חומרים חדשים, עם ניתוח של מחזות ביישובות ובשיחות, עם חיפוש מחזרים הכניסה לרוץ באמת השונות. אני מודעת לכך שאני בן אדם מבוגר ואני משחקת את המבוגרת, אבל יכול להיות שמשהו במקצוע הזה מחייב אותך להיות באווירה קצת לא מקובלת. בסביבה שלנו מקובל שזקן צריך ללכת עם זקנים. למה? הרי אנשים כל כך שונים. אותי המקצוע מחייב לדבר גם עם צעירים ואני מאוד שמחה על זה".

בכל זאת, יש מקום שבו את מרגישה את הגיל?

"בוודאי. את הגיל מתחילים להרגיש בוריוזות בעיקר בעניינים הפיזיים. פתאום את לא הולכת כל כך טוב, או שמתחילים כל מיני כאבים. הכוחות כבר לא אותם כוחות... אבל כל זמן שאת לא מרגישה את זה בחשיבה שלך, בתשובות שלך לאנשים, בהבנה שלך ובדרך שלך לקבל דברים ולפתור את מה שקורה, ואם המוח ברוך השם עוד עובד ואת מתעניינת ורוצה לדעת, אז הכל טוב. אולי אני כבר לא רצה כל כך לראות דברים כמו קודם, ובאופן כללי רצה פחות, אבל אני עדיין סקרנית ומחפשת כל הזמן חוויות וריגושים".